

TÜRKİYE’DE İHRACAT KREDİ SİGORTASI UYGULAMASI; ABD VE GÜNEY KORE İLE KARŞILAŞTIRMASI

Sakir SAKARYA¹ - Sefer UÇAK²

ÖZET

Günümüzde, bir çok gelişmekte olan ülkede ortaya çıkan ödemeler dengesi sorunları, ülkeleri ihracatlarını geliştirmeye yönelik çalışmalar üzerinde yoğunlaşmalarına ve bu yönde tedbirler almalarına neden olmuştur. Bu bağlamda ihracatını geliştirme sürecinin başında olan ülkeler, ihracatını geliştirmiş bazı ülkelerin bu başarıya nasıl ulaştıkları konusunda araştırmalarını yoğunlaştırarak, uygulamaya yönelik bazı tedbirler alarak ihracatlarını geliştirmeye çalışmaktadırlar. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde uygulanan tedbirlerden birisi de İhracat Kredi Sigortası Uygulamasıdır.

Bu düşünceden hareketle çalışmada, Türkiye’de ihracatın geliştirilmesine yönelik olarak Türk Eximbank tarafından uygulanan İhracat Kredi Sigortası Uygulaması ele alınmış, İhracat Kredi Sigortası Uygulamasının gelişimi ABD ve Güney Kore ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar üzerinden bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İhracat kredi sigortası, Türk-Eximbank ,İhracat

EXPORT CREDIT INSURANCE APPLICATIONS IN TURKEY; COMPARISON OF USA AND SOUTH KOREA

ABSTRACT

Nowadays, adjustment problems on balance of payments occurring in many developing countries cause the countries to concentrate on studies for improving their exports and take precautions in this direction. In this respect, the countries at the beginning of the period for improving their export focus on their research of how some countries improved their export, reach this success and try to improve their export taking some precautions on the bases of application. One of the precautions realized in developed and developing countries is export credit insurance application.

In the light of this thought, the paper explores export credit insurance applications and programs applied by Turk-Eximbank for the development of export in Turkey. Finally, the development of export credit insurance application in USA and South Korea is compared to provide evidence on the results obtained.

Keywords: Export Credit Insurance, Turk- Eximbank, Export

¹ *Yrd.Doç.Dr. Balıkesir Üniversitesi, Sındırgı MYO Öğretim Üyesi.*

² *Öğr.Gör. Balıkesir Üniversitesi, Sındırgı MYO*

1. GİRİŞ

Ekonomik kalkınma ve büyüme için gerekli olan unsurlardan birisi de, ihracatın arttırılmasıdır. Ülkelerin ihracatlarını arttırabilmeleri, ihracatçılar için uygun finansman tekniklerinin geliştirilmesine ve bir kredi sisteminin oluşturulmasına bağlıdır. Ülkemizde özellikle 24 Ocak 1980 kararları ile benimsenen ihracata dayalı sanayileşme politikası ile ihracatın önemi artmış ve ihracatın teşviki için yeterli kurumsal yapının meydana getirilmesine çalışılmıştır. 1987’de Türk-Eximbank’ın kurulması ile ihracatın finansmanı için gerekli kurumsal yapının önemli bir ayağı oluşturulmuştur. Türk-Eximbank’ın 1989 yılından beri uygulamakta olduğu ihracat kredi sigortası ile ihracatçılarımız her türlü ticari ve politik riski güvence altına alarak bilmedikleri ve daha riskli pazarlara kolayca açılabilirler. Ayrıca ihracat kredi sigortasının Ticaret ve Tarifeler Genel Anlaşması(GATT) hükümleri tarafından da benimsenmiş olması konunun önemini arttırmaktadır.

Çalışmamızda nakdi olmayan ihracat teşviklerinden biri olan resmi ihracat kredi sigortası incelenecek, ABD ve Güney Kore uygulamaları ile karşılaştırılıp analiz edilecektir. Dünyanın en büyük ekonomisi olan ABD ve kalkınma aşamaları dikkate alındığında Türkiye ile benzerlik gösteren Güney Kore karşılaştırmaları, Türkiye’ nin hangi aşamada olduğunu bilmemiz açısından olumlu olacaktır.

2. TÜRKİYE’DE İHRACAT KREDİ SİGORTASI UYGULAMASI VE GELİŞİMİ

Türkiye’de ihracatın, kredi garanti ve sigorta işlemleri ile desteklenmesi cumhuriyetin ilk yıllarına kadar uzanmaktadır. 1930’larda İstanbul Ticaret Odası(İTO)’nda yapılan toplantılarda Türkiye’nin ihracatının Almanya ve İngiltere’de olduğu gibi bir kurum tarafından desteklenmesi talepleri gündeme gelmiştir. İlk somut adım ise, 1958 yılında Türk Ticaret Kanunu’nun sigorta ile ilgili hükümlerinde değişiklik yapılarak ihracat garantisi imkanı sağlanmıştır. 1979-1983 yıllarındaki IV. Beş yıllık kalkınma planında “Dışsatım sigortası yasası yolu ile sınai mal dışsatımı özendirilecektir” hükmü ile 1979 yılında Başak Sigorta’ya ihracat kredi sigortası ifası için görev verilmiştir (Türk-Eximbank, 1987:22 - 24).

1985-1989 yıllarını kapsayan V. Beş yıllık kalkınma planı dahilinde 1987 yılında Türk-Eximbank kurulmuştur. Türk-Eximbank 1992 yılında sevk öncesi ihracat kredisi kullanmak isteyen ihracatçılara kısa vadeli ihracat kredi sigortası yaptırma zorunluluğu getirmiştir. Bunun temel nedeni, ihracat kredi sigortasını tanıtmak ve faydalarını ihracatçılara göstermektir.

1997 yılında ise zorunlu sigorta uygulamasına son verilmiştir. Bu yıldan sonra ihracat kredi sigortası isteğe bağlı hale gelmiş ve sigorta poliçesi alan ihracatçılara, Türk-Eximbank kaynaklı kullanımlarında faiz indirimi avantajı sağlanmıştır(Türk-Eximbank, 2001:8).

3. TÜRK – EXİMBANK TARAFINDAN UYGULANAN İHRACAT KREDİ SİGORTASI PROGRAMLARI

İhracat kredi sigortası programlarının temel amacı, ihracatçı firmaların ihraç ettikleri mal bedellerinin vadeli karşılıklarının, ticari ve politik risklere karşı belirli oranlarda teminat altına alınmasıdır. Ayrıca, sigortalı firmalar, Türk-Eximbank nezdinde doğmuş veya doğacak olan alacak haklarını ticari bankalara teminat olarak göstererek, hem sevk öncesi hem de sevk sonrası dönem için düzenli finansman imkanına erişmektedirler.

Türk-Eximbank tarafından uygulanan programlar aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir.

3.1. Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası Programı: Bu sigorta ile ihracatçıların bir yıl içinde yaptıkları(360 güne kadar) vadeli tüm sevkiyatları ticari ve politik tüm risklere karşı teminat altına alınmaktadır. Bu sigortanın amacı, ihracat bedelini güvence altına almak ve poliçenin teminat gösterilmesi ile ticari bankalardan ihracat kredisi teminini kolaylaştırmaktır. Böylece poliçe ile ticari bankalardan finansman temini kolaylaşmaktadır. Bu program sevk öncesi ve sevk sonrası olarak ikiye ayrılmaktadır.

i. Sevk Öncesi; Bu program, sigortalı ile alıcı arasında imzalanmış olan imalat ve satış sözleşmesi çerçevesinde üretilen malların henüz teslim edilmemiş olduğu hallerde uygulanmaktadır. Böylece, ihracatçının malları ve alıcıya teslim edilmemiş bölümlerle ilgili olarak yaptığı harcamalar, ticari ve/veya politik risklere karşı belirli limitler dahilinde sigortalanmaktadır.

ii. Sevk Sonrası; Bu program çerçevesinde ihracatçının bir yıl içinde, Türk-Eximbank tarafından kapsama alınan ülkelerdeki çeşitli alıcılarına yaptığı 360 güne kadar vadeli tüm sevkiyatları sigortalanmaktadır.

3.2. Orta ve Uzun Vadeli İhracat Kredi Sigortası Programı: Bu sigorta programı ile ihracatçıların tek bir satış sözleşmesine bağlı olarak 5 yıla kadar vadeli ödeme koşuluyla yapacakları, yerli katkı oranı en az % 60 oranındaki sermaye ve yarı sermaye malı ihracatından doğacak alacakları sigortalanmaktadır. Böylece, kapsama alınan ihracat ile ticari bankalardan finansman sağlanması amaçlanmaktadır. Bu sigorta kapsamında sigortalanacak 2 yıl ve daha uzun vadeli ihracat işlemlerinde sözleşme bedelinin en az % 15’inin malın teslimine kadar ihracatçıya ödenmiş olması gerekmektedir.

Bu program esas olarak üçe ayrılmaktadır:

i. Spesifik İhracat Kredi Sigortası Programı: Programın temel amacı, ihracatçıların tek bir satış sözleşmesine bağlı olarak 5 yıla kadar vadeli ödeme koşuluyla yapacakları sermaye malı ihracatından doğan alacakların, sevk öncesi ve sevk sonrası dönemlerde ticari ve politik risklere karşı teminat altına alınmasıdır. Böylece teminat altına alınan ihracat ile ticari bankalardan finansman sağlanabilecektir.

ii. Spesifik İhracat Kredi Sigortası Sevk Sonrası Politik Risk Programı: Bu program, ihracatçılara tek bir satış sözleşmesine bağlı olarak 5 yıla kadar vadeli olarak yapacakları ihracatlarından doğacak alacaklarını, sevk sonrası dönemde ortaya çıkacak politik risklere karşı kapsama almayı ve teminatlı ihracat ile ticari bankalardan finansman sağlamayı amaçlamaktadır.

iii. Spesifik İhracat Kredi Sigortası Sevk Sonrası Kapsamlı Risk Programı: Bu program, spesifik ihracat kredi sigortası sevk sonrası politik risk programı ile sağlanan desteğe ilaveten ticari risklerin de sigorta kapsamına alındığı ve kapsama alınan ihracat ile ticari bankalardan finansman sağlandığı bir programdır.

Ayrıca, 2004 yılı başından itibaren, müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesi amacıyla “Yurt dışı müteahhitlik hizmetleri teminat mektuplarının haksız nakde çevrilme sigorta programı” hizmete sunulmuştur.

3.3. Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakde Çevrilme Sigorta Programı; Programın amacı, yurt dışında iş üstlenmek üzere teklif verme aşamasında ya da iş üstlendikten sonra, kamu işveren makamlarına verilen geçici, avans veya kesin teminat mektuplarının veya işveren makamın bankasına muhatap düzenlenen kontrgaranti şeklindeki teminat mektuplarının haksız nakde çevrilmesi riskine karşı, bu poliçe ile teminat altına alınmasıdır.

Programlarda değinilen ticari ve politik riskler şöyle özetlenebilir;

Ticari riskler; İflas, tasfiye, konkordato ilanı gibi gerekçeli ödeyememe halleri, mal bedelinin vade tarihinden itibaren 4 ay içinde ödenmemesi ve malın ihracatçıdan kaynaklanmayan nedenlerle kabul edilmemesidir.

Politik riskler ise; Döviz transferlerini kısıtlayan, önleyen yasal ve idari düzenlemeler, savaş, ihtilal, sosyal kargaşa, millileştirme, kamulaştırma, mallara el konulması gibi haller, alıcı devletin ve devlet garantisine haiz kuruluşun ödeme yükümlülüğünü yerine getirememesidir(Türk-Eximbank, <http://www.eximbank.gov.tr>).

Kısa vadeli ihracat kredi sigortası zararın % 90'ını, orta ve uzun vadeli ihracat kredi sigortası zararın % 80 - 95'ini kapsamaktadır. Kısa vadeli ihracat kredi sigortasının ihracatçıya maliyetleri, poliçe tanzim ücreti ve sigorta primidir. Prim oranları, alıcı ülkenin risk grubu, alıcı türü, ödeme şekli ve vadeye göre, binde 0.5 ile % 4 arasında değişmektedir. Bu oranlar ortalama olarak 2003 yılında % 3.9, 2004 yılında % 3.8, 2005 yılında % 4.0 olmuştur.

Ayrıca Türk-Eximbank, ihracat kredi sigortası yaptıran tüm ihracatçı firmalara TL kredilerinde 1 puan, döviz kredilerinde 0.5 puan, cari faiz oranları üzerinden indirim yapmaktadır.

4. TÜRK-EXİMBANK’IN İHRACAT KREDİ SİGORTASI FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kısa vadeli ihracat kredi sigortasının başladığı 1989 yılında 15.5 milyon ABD Doları tutarında ihracat işlemi sigortalanmıştır. Bu tutar, 1989 yılındaki ihracatın binde 13 gibi çok küçük bir rakamını oluşturmaktaydı(Bkz. Tablo 3). 1992 yılında ihracat kredi sigortasının benimsenmesi amacıyla, Türk-Eximbank kaynaklı ihracat kredisi kullanan tüm şirketlere sigorta zorunluluğu getirilmiş ve toplam ihracatımızın % 5.9’u sigortalanmıştır. Böylece ihracat kredi sigortası tanıtılmış ve ihracatçılara güvence sağlanmıştır. 1997 yılında isteğe bağlı sigorta ile kredi kullanımında faiz indirimi sağlanmış ve toplam ihracatımızın % 11.3’ü sigortalanır hale gelmiştir.

2005 yılında 6.6 milyon \$ gerçekleşen riskler nedeniyle ihracatçı firmalara tazminat ödemesi yapılmıştır. Sigortalanan sevkiyatın sektörel dağılımında ise ilk sırada, %39 ile tekstil - hazır giyim - deri sektörleri, ikinci sırada ise % 25 ile makine - elektrikli cihazlar ve madeni eşyalar yer almaktadır. Sigortalanan sevkiyatın dünya geneli dağılımında ise ilk sırayı % 60 ile Avrupa Birliği(AB) ülkeleri almaktadır. 176 ülkenin kapsam dahilinde olduğu program çerçevesinde 18.5 milyon ABD doları prim tahsilatı yapılmıştır(Bkz. Tablo 2.).

Bu kapsamda Türkiye’nin ihracatında başlıca ülke grubunun AB(%52.2) ve başlıca sektörün tekstil(%25.4) olduğu için ihracat kredi sigortasından bu sektörlerin en büyük payı alması doğaldır(Bkz. Tablo.1). Yaklaşık 1100 firma sigortalı olup 1989-2005 yılları arasında 5000 firma sigorta hizmetinden yararlanmıştıdır.

Tablo 1. Türkiye’nin İhracatında Başlıca Ülke Grupları ve Sektörler(2005)

Ülkeler	Toplam İhracat (Milyon \$)	Toplam İhracattaki Payları(%)	Sektörler	İhracat (Milyon \$)	Toplam İhracattaki Payları(%)
AB (25 Ülke)	38.400	52.2	Tekstil ürünleri ve giyim eşyası	18.667	25.4
Yakın ve Orta Doğu	10.184	13.8	Makine, elektrik makine cihazlar	16.636	22.6
Avrupa (AB hariç)	8.820	12.0	Otomobil ve ulaşım araçları.	11.932	16.2
Kuzey Amerika	5.275	7.1	Demir, çelik ve ürünleri	7.704	10.4
Diğer Asya	3.028	4.1	Mineral yakıt ve mineral yağlar	2.641	3.5
Diğer	7.769	11.8	Diğer	15.896	21.9
Toplam	73.476	100	Toplam	73.476	100

Kaynak; TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=509

Türkiye ihracatının yaklaşık % 64.2'si Avrupa ülkelerine yapılmaktadır.(%52.2'si AB ülkeleri, %12'si Avrupa'da AB üyesi olmayan ülkeler) Böylece, Türkiye'nin ihracatında en büyük payı da Avrupa ülkeleri almaktadır. Sektörler itibari ile, tekstil ilk sırayı alırken, makine ve otomobil ihracatı da sonraki sırayı almaktadırlar. Bu üç sektörün toplam payı, toplam ihracatın % 54.2'sini oluşturmaktadır.

Tablo 2. Kısa Vadeli İhracat Kredisi Sigortası İstatistikleri 2001-2005

yıllar	kapsam altındaki ülke sayısı	bölgesel dağılım (ilk %)	sigortalanan sektörler (ilk %)	prim tahsilatı (mil. \$)	tazmin edilen tutar (milyon\$)	tazmin edilen zarar (bin \$)	toplam alıcı sayısı	prim oranları ort. (%)
2001	171	%62 AB	%54 T*	11	2.2	132	66.280	-
2002	173	%60 AB	%51 T	10.5	2.7	226	74.455	-
2003	173	%60 AB	%48 T	11.6	3.1	600	83.624	3.9
2004	176	%63 AB	%42 T	14.3	3.5	600	93.572	3.8
2005	176	%60 AB	%39 T	18.5	6.6	583	103.765	4.0

Kaynak: Türk-Eximbank, Yıllık Raporlar. * T: tekstil, hazır giyim ve deri sektörleri.

Tablo 3. Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası (KVİKS) Tutarları, 1989-2005

Yıllar	Toplam ihracat (milyon \$)	Kullandırılan toplam kredi tutarı (milyon \$)	KVİKS kapsamında sigortalanan sevkiyat tutarı (milyon \$)	KVİKS / Toplam ihracat (%)	OUVİKS kapsamında sigortalanan sevkiyat tutarı (milyon \$)
1989	11.625	525	16	0.13	-
1990	12.959	1.223	27	0.20	-
1991	13.594	1.339	57	0.40	49
1992	14.715	1.595	872	5,9	24
1993	15.345	2.196	1.444	9,4	20
1994	18.106	1.867	1.780	9,8	5
1995	21.637	2.827	2.065	9,5	-
1996	23.224	2.965	3.497	15,0	15
1997	26.261	2.891	2.980	11,3	16
1998	26.974	3.258	2.977	11,0	13
1999	26.588	3.333	3.000	11,2	19
2000	27.775	3.376	2.952	10,6	-
2001	31.334	2.715	2.811	8,9	-
2002	35.081	2.159	2.706	7,7	-
2003	47.253	3.191	3.056	6,4	-
2004	63.167	3.324	3.553	5,6	-
2005	73.476	3.529	4.173	5,6	-

Kaynak : TÜİK, Türk-Eximbank.

Son beş yıllık dönem içinde, Türk-Eximbank’ın ihracat kredi sigortası kapsamına aldığı ülke sayısı 176’ya ulaşmıştır. Dünyada yaklaşık 200 ülke olduğu göz önüne alındığında bu sayı Eximbank’ın oldukça başarılı olduğunu göstermektedir. Sigortalanan ülkeler içinde, en fazla Avrupa Birliği ülkelerinin olduğu görülmektedir. Sektörlerde ise tekstil sektörü ilk sırayı almaktadır. Bu oranlar, Türkiye’nin bölgeler ve sektörler itibari ile ihracat dağılımı ile paralellik göstermektedir.(Bkz. Tablo 1). Tahsil edilen prim tutarı ve karşılanan zararlar son beş yılda artış göstermiş olup, toplam alıcı sayısı 103.765’e ulaşmıştır.

Türkiye ihracatının son 17 yılda yaklaşık olarak %7.5’i sigortalanmıştır. İhracat sigortası, 1992-1997 yıllarında ihracat kredisi kullananlar için zorunlu olduğundan, 1991 yılında 57 milyon \$ olan ve toplam ihracatımızın %0.4’ü olan sigorta, 1992 yılında 872 milyon \$’a ve % 5.9’a yükselmiştir. Sigortalanan tutar, bir yılda yaklaşık 15 katına çıkmıştır. 1997 yılından sonra ise ihracatçılarımızda sigorta fikri yerleşmiş olup, toplam ihracatımız yıllar itibari ile sürekli olarak artış göstermiştir.

5. GÜNEY KORE’NİN İHRACAT KREDİLERİ VE İHRACAT KREDİ SİGORTASI UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. Güney Kore’nin İhracat Kredi Sigortası Uygulamaları

Güney Kore’de ihracata yönelik devlet yardımları, Eximbank ve Korea Export Insurance Corporation (KEIC) tarafından yürütülmektedir. Her ikisi de kamu kuruluşu statüsündedir. Kore-Eximbank ihracatçısına kredi olanakları sağlarken, KEIC ise ihracat kredi sigortası konusunda uzmanlaşmıştır. KEIC, temmuz 1992’de Koreli ihracatçılara karşılaşılabilecekleri risklere karşı güvence sağlamak amacıyla kurulmuştur. KEIC’nin, 12 yerel şubesi ve 6 tane denizaşırı temsilciliği vardır (KEIC, <http://www.keic.or.kr/>).

Tablo 4. Güney Kore’nin İhracatında Başlıca Ülkeler ve Sektörler(2005)

Ülkeler	Toplam İhracat (Milyar Dolar)	Toplam İhracattaki Payları(%)	Sektörler	İhracat (Milyar \$)	Toplam İhracattaki Payları(%)
Çin	38	13.3	Ağır sanayi ürünleri	236	83.0
ABD	25	8.8	Hafif sanayi ürünleri	26	9.1
Japonya	17	5.9	Ham maddeler ve fuel oil	18	6.3
Hong-Kong	10	2.8	Yiyecek ve tüketim malları	3	1.0
Diğer	194	69.2	Diğer	1	0.6
Toplam	284	100	Toplam	284	100

Kaynak: (http://kosis.nso.go.kr/cgi-bin/sws_888.cgi-
(<http://www.nso.go.kr/eng/searchable/graph.html>)

G. Kore'nin ihracat malları içindeki hafif sanayi ürünleri; tekstil, oyuncak, ayakkabı ürünleri, ağır sanayi ise; elektrik-elektronik ürün makineleri, otomobil, makine parçaları, demir-çelik ürünleri ve kimyasal ürünlerden oluşmaktadır.

Güney Kore ihracatının %13.3'ü Çin'e yapılmaktadır. Güney Kore'nin ihracat yaptığı başlıca ülkeler içinde yer alan Çin, daha çok ticari ve politik risk taşıyan ülke konumundadır. Bu yüzden ihracat kredi sigortasına duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Güney Kore ihracatının yaklaşık %83'ünü ağır sanayi ürünleri oluşturduğuna göre, ihracat kredi sigortasından bu sektörün en büyük payı alması doğaldır.

5.2. Güney Kore'de Uygulanan İhracat Sigorta Poliçesi Türleri

KEIC, ihracatçılar için 9 farklı tipte sigorta poliçesi, ayrıca denizasını ithalatçılar ve ülkelere de kredi bilgisi sağlamaktadır. Sigorta poliçeleri esas olarak kısa ve orta-uzun vadeli olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu poliçeler şunlardır;

5.2.1. Kısa Vadeli Sigorta Poliçeleri: Kısa vadeli sigorta poliçeleri, 2 yıla kadar olan ödemeleri kapsar (KEIC, <http://www.keic.or.kr/>). Kısa vadeli sigorta poliçe çeşitleri şunlardır;

- **Kısa Vadeli İhracat Sigortası:** Bu sigorta, ithalatçıların ödememe risklerine ve ihracatta doğabilecek kayıplara karşı ihracatçıyı güvence altına alır. Mevcut ticaretin farklılaştırılmış formlarını kapsayan bu poliçe işlemlerinde ve ödemelerinde özel bir kısıtlama veya zorlama yoktur.
- **İhracat Fatura Sigortası:** Bu sigorta poliçesi, denizasını ülkelerdeki ithalatçıların poliçelerinin ödeme zamanı geldiğinde herhangi bir risk karşısında bankalara güvence sağlayarak ihracatçıyı koruma altına alır.
- **Tarım ve Balıkçılık İhracat Sigortası:** Bu sigorta, balık ve tarım ürünleri ihracatında, yerel fiyatların yükselmesi, alıcının ödeyememesi ve ihracatın başarısızlığı gibi ortaya çıkan kayıplara karşı ihracatçılara güvence sağlar.

5.2.2. Orta ve Uzun Vadeli Sigorta Poliçeleri: Bu sigorta poliçesi, kredi süresi 2 yıldan daha fazla olan ödemeler için ihracatçıların ihracat bedellerine güvence sağlamaktadır. Bunlar;

- **Orta ve Uzun Vadeli Sigorta:** Bu sigorta türü, 2 yıldan fazla kredi süresi olan vadeli ödemeler için ihracatçıları koruma altına alır. Ayrıca ihracatçılara ihraç mallarını yüklerken ve gönderirken uğradıkları kayıplara karşı güvence sağlar.
- **Denizasını İnşaat İşleri Sigortası:** Bu sigorta, yabancı ülkedeki mühendislik ve inşaat işlerinde ödemelerde meydana gelen olumsuzluklara karşı ihracatçıyı korur. Bu sigorta ödemesi, anlaşma bedelinin maksimum %90'ını kapsar, fakat bu kapsam küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için % 95'tir.
- **İhracat Bono Sigortası:** Bu sigorta türü, finansal kurumlar tarafından sağlanan bonolar ile G. Kore'li ihracatçıları güvence altına alır. Ayrıca bu sigorta ile G. Kore'li ihracatçıların denizasını siparişlerinde diğer rakiplerine karşı olan

rekabet gücü artmaktadır. Bu sigorta türü de, ihracat bedellerinin % 90’ını ödemeyi garanti eder.

- **Deniz aşırı Ülkelere Yatırım Sigortası:** Bu sigorta, G. Kore’li yatırımcıları yatırım yaptıkları ülkedeki savaş, kamulaştırma, konvertibilitenin olmayışı gibi politik değişimler yüzünden maruz kaldıkları zararlara karşı korur.
- **Döviz Riski Sigortası:** Bu sigorta, döviz kurlarındaki olası değişikliklere karşı ihracatçıyı koruma altına almaktadır.
- **Faiz Düzenleyici Sigorta:** Bu sigorta, olası faiz değişmelerine karşı ihracatçıyı güvence altına almaktadır.

Son 11 yıllık süre içinde G.Kore ihracatının ortalama %15,2’si sigortalanan hale gelmiştir. Kore Eximbank’ın verilerine göre, kullanılan ihracat kredileri, 2005 yılında 12.061 milyar won’dur. (Won: G.Kore para birimi. 2005 itibari ile 1 won: 1.013\$ dir). İhracat kredilerinin bölgesel dağılımında ise ilk sırayı % 45 ile Asya ülkeleri, %24 ile Avrupa, %14.4 ile Orta-Doğu ve % 13.5 ile Kuzey Amerika ülkeleri almaktadır.

Tablo:5; G.Kore’nin Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası (KVİKS) Tutarları (1995-2005).

Yıllar	Toplam ihracat (milyon dolar)	KVİKS kapsamında sigortalanan sevkiyat tutarı(milyon dolar)	KVİKS / Toplam ihracat (%)	OUVİKS kapsamında sigortalanan sevkiyat tutarı(milyon dolar)
1995	124.6	14.527	11,2	-
1996	130.0	17.071	13,1	-
1997	138.6	11.168	7,9	-
1998	132.1	22.000	16,6	-
1999	145.2	24.232	16,5	3.210
2000	175.8	23.055	13,1	3.330
2001	151.4	22.389	14,5	3.767
2002	159.2	30.047	18,8	-
2003	193,8	37.725	19,1	
2004	253,8	53.937	21,3	
2005	284.4	46.078	16,1	

Kaynak: KEIC, Annual Reports.

2005 yılı itibari ile, KVİKS’ında ise ilk sırayı, Amerika(13.487 milyar won), ikinci sırayı ise Çin almaktadır(8.857 milyar won). Çin ve ABD, G. Kore ihracatında ilk iki sırayı alan ülkeler olduğundan krediler içinde bu ülkelerin payının yüksek olması doğaldır.

6. ABD'DE İHRACAT KREDİLERİ VE İHRACAT KREDİ SİGORTASI UYGULAMASI

6.1. ABD'nin İhracat Kredi Sigortası Uygulamaları

ABD'de ihracata yönelik devlet yardımları federal ve yerel olmak üzere iki şekilde yürütülmektedir. Federal düzeydeki yardımlar, Ticaret bakanlığı, Eximbank (The Export-Import Bank Of The United States)(Çalışmada Amerikan-Eximbank yazılacaktır), Küçük İşletmeler İdaresi, Tarım Bakanlığı, Denizaşırı Özel Yatırım Şirketi, Ticaret ve Gelişme Ajansı ile Dışişleri Bakanlığı tarafından, yerel olarak sağlanan teşvikler ise, eyaletlere bağlı kurumlar tarafından sağlanmaktadır (Akça, 2002; 28-29).

ABD'de ihracatın finansmanı ile ilgili kuruluşlar Eximbank, FCIA (Foreign Credit Insurance Association) ve PEFCO (Private Export Corporate Funding Corporation)'dur. Bu kuruluşlardan Eximbank kamu, FCIA ve PEFCO ise özel kuruluşlardır. FCIA ve PEFCO kendisine ait 36 ticari şirket, 6 sanayi firması ve üç finansal hizmet şirketinden meydana gelmektedir.

Tablo 6. ABD İhracatında İlk 5 Ülke ve İlk 5 Sektör.(2005)

Ülkeler	Toplam İhracat (Milyar \$)	Toplam İhracattaki Payları %	Sektörler	İhracat (Milyar \$)	Top. İhr. Payları %
Kanada	211	23.3	Nükleer Reaktörler, Makine Parçaları	166	18.4
Meksika	120	13.2	Elektrik, Elektronik Donanımlar	129	14.3
Japonya	55	6.1	Taşıt Araçları ve Parçaları	83	9.2
Çin	41	4.5	Tıbbi ve Optik Cihazlar	55	6.1
İngiltere	38	4.2	Diğer	470	52
Diğer	439	48.7	-	-	-
Toplam	904	100	Toplam	904	100

Kaynak:(Department of Commerce,www.doc.gov), (<http://tse.export.gov/MapFrameset.aspx?MapPage=NTDMapDisplay.aspx&UniqueURL=quzsfngap4a355zaiev4fs-2006-8-29-3-27-7>)

Eximbank'ın sigorta poliçeleri, savaş, ihtilal, ithalatçı ve ihracatçının lisanslarının iptali, kamulaştırma, alıcının siparişine el konulması veya müdahale, transfer güçlüğü gibi politik riskleri, alıcının iflası ve borcunu zamanında ödeyememe gibi ticari riskleri kapsama altına alır. (Amerikan-Eximbank, http://www.exim.gov/products/insurance/multi_buyer.html).

ABD ihracatının % 33.6'sı gelişmiş ülkelere (Kanada, Japonya, İngiltere), %17.6'sı ise gelişmekte olan ülkelere(Meksika, Çin) yapılmaktadır. ABD ihracatında diğer

Türkiye’de İhracat Kredi Sigortası Uygulaması

altı ülke ise, Almanya(34 milyar \$), G.Kore(28 milyar \$), Hollanda(26 milyar \$), Fransa(22 milyar \$), Tayvan(22 milyar \$) ve Singapur(20 milyar \$)’dur. Bu altı ülke ABD’nin toplam ihracatının % 16.8’ini oluşturmaktadır. ABD toplam ihracatının % 32.7’sini elektrik, makine ve nükleer ürünler gibi ağır sanayi ürünleri oluşturmaktadır.

Tablo 7. ABD, Kısa Vadeli İhracat Kredi Sigortası (KVİKS) Tutarları (1995-2005).

Yıllar	Toplam ihracat (milyon dolar)	KVİKS kapsamında sigortalanan sevkiyat tutarı(milyon dolar)	KVİKS / Toplam ihracat (%)
1995	583.0	11.157	1,9
1996	614.0	16.705	2,6
1997	681.7	8.990	1,3
1998	672.2	13.690	1,9
1999	685.3	10.899	1,4
2000	783.0	10.849	1,4
2001	731.0	8.339	1,1
2002	695.0	10.849	1,5
2003	723.8	6.600	0,9
2004	817.9	12.800	1,5
2005	904.3	13.800	1,5

Kaynak: Amerikan Eximbank, Annual Reports

Son 11 yıllık dönemde ABD ihracatının yaklaşık % 1.5’i sigortalanmaktadır. Bu rakamın düşük olmasının sebeplerinden biri, ABD ihracatının % 33.6’sının gelişmiş ülkelere () yapılması bu ülkelerin ticari ve politik risklerinin azlığıdır.

Tablo 8. Amerikan-Eximbank’ın İhracat Kredisi Garanti ve Sigortalarındaki Başlıca Bölgeler ve Sektörler.

Bölgeler	Garanti ve sigorta miktarları (milyon \$)	%	Sektörler	Garanti ve sigorta miktarları (milyon \$)	%
Asya	17.517	27.8	Hava taşımacılığı*	24.935	39.6
Latin Amerika	13.924	22.1	Petrol ve gaz	6.681	10.6
Avrupa/ Kanada	11.141	17.7	Sanayi projeleri	5.696	9.0
Afrika/ Orta doğu	10.221	16.2	İmalat sektörü	5.465	8.8
Diğer Bölgeler	10.149	16.2	Diğer sektörler	20.174	32.0
Toplam	62.952	100	Toplam	62.952	100

Kaynak: Amerikan Eximbank, Annual Report, 2005.

*Hava taşımacılığı: hava yolları hizmet araçları.

ABD ihracatında sigorta ve garanti hizmetlerinden en çok pay alan bölgeler Asya ve Latin Amerika'dır (%49.9). Toplam ihracat içinde bu bölgelerdeki ülkelerin(Japonya, Çin, Meksika) oranı, % 23.8'dir.

6.2. ABD'de Uygulanan İhracat Sigorta Poliçesi Türleri

Amerikan Eximbank'ın uyguladığı poliçe tipleri şu şekildedir. (<http://www.exim.gov/products/insurance/index.cfm>)

- **Küçük işletmeler ihracat kredi sigortası poliçesi.** Bu sigorta kapsamına, ödeme süresi 180 güne kadar olan satışlar ile 360 güne kadar olan sermaye malı ve ambalajlanmamış tarım ürünleri girer. Ticari ve politik risklerin oluşması halinde zararın %95'ini tazmin eder. Satışlar 5 milyon doları aşmamalıdır.
- **Çok alıcılı ihracat kredi sigortası.** Bu sigorta, ticari ve politik risklerden kaynaklanan kayıplara karşı ihracatçıları güvence altına alır. Standart poliçe, ihracat bedelinin % 95'ini karşılar. Tarımsal ürünlerde ise %98'i karşılanmaktadır.
- **Kısa vadeli tek alıcılı ihracat kredi sigortası.** Bu sigorta, tek bir alıcıya ait bir veya birden fazla yüklemeyi kapsar. Maksimum poliçe süresi yüklemenin yapıldığı tarihten itibaren bir yıldır.
- **Akreditif sigortası.** Ticari bankaların, yabancı bankalarca açılan akreditiflerden kaynaklanan risklere karşı korunmasına yönelik bir sigortadır.
- **Finansal kurum alıcı kredi sigortası.** Bu sigorta finansal kurumların, yabancı alıcılara açtığı kısa vadeli kredilerden kaynaklanan risklere karşı korunmaları içindir. Poliçenin vadesi en fazla bir yıldır.
- **Finansal kurum çok alıcılı firma kredi sigortası.** Bu sigorta, yardım alamayan küçük işletmelerin ihracat kabulleri için ödünç sağlayan firmaları korumak içindir.
- **Orta vadeli ihracat kredi sigortası.** Bu sigorta vadesi bir yıl ile 5 yıl arasında olan ihracat satışlarını ticari ve politik risklere karşı korur. Bu poliçe en yüksek 10 milyon \$'lık satışları güvence altına alır.
- **Yabancı satıcı sigorta poliçesi.** Bu poliçe, yabancı satıcılarla küçük, orta ve büyük ABD'li imalatçı ihracatçılara, sermaye malları ihracatlarının finansmanı için esneklik ve rekabetçi bir destek sağlar.

Uygulanan bütün sigorta primlerinde tazminat oranları %95 ile % 100 arasında değişmektedir. Prim oranları ise uygulanan poliçe türlerine göre farklılık gösterse de, ortalama olarak 500 ile 1000 dolar arasında değişmektedir.

7. ABD VE G.KORE’NİN İHRACAT KREDİ SİGORTASI UYGULAMALARININ TÜRK-EXİMBANK UYGULAMALARI İLE KARŞILAŞTIRMASI

ABD’nin dünyanın en büyük ithalat ve ihracat rakamlarına sahip olması, G.Kore’nin ise ekonomik gelişmesini hızla tamamlaması nedeniyle bu iki ülke karşılaştırmalı ülkeler olarak seçilmiştir. Her iki ülkenin ihracat kredi sigortası sistemleri, Türk-Eximbank sistemi ile karşılaştırıldığında şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

- ABD’de, hava taşımacılığı ve petrol-gaz sektörleri ihracat kredisi garanti ve sigortasından %50.2’lik pay ile ilk sırayı almaktadır. ABD ihracatında sigorta ve garanti hizmetlerinden en çok pay alan bölgeler Asya ve Latin Amerika’dır (%49.9). Toplam ihracat içinde bu bölgelerdeki ülkelerin (Japonya, Çin, Meksika) oranı, % 23.8’dir.
- G.Kore Eximbank’ın kullandığı ihracat kredilerinde ise, %45 ile ilk sırayı Asya ülkeleri almaktadır. G.Kore ihracatının %22’sinin Asya ülkelerine yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda, ihracat kredi ve garantilerinden bu ülkelerin büyük pay alması doğaldır .
- Türk-Eximbank’ın ihracat kredilerinin ülke gruplarına göre dağılımına baktığımızda ise, Avrupa Birliği ülkeleri % 64 ile ilk sırayı almaktadır. Kısa vadeli kredilerin sektörel dağılımında ise, %41 ile tekstil, hazır giyim ve deri sektörü başta gelmektedir.Böylece üç ülke, ihracat kredi kullanımında farklı sektörlerle ve ülkelere yönelmişlerdir.
- ABD’nin toplam ihracatının son 11 yıllık periyotta yaklaşık % 1.5’i sigorta kapsamına alınmıştır. Bu rakamın düşük olmasının sebebi ABD’nin ihracat yaptığı ülkelerin Kanada, Japonya, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerin olması ve bu ülkelerdeki ticari ve politik risklerin düşüklüğüdür.
- Son 11 yıllık periyotta ise, G.Kore ihracatının yaklaşık % 15’i sigorta kapsamına alınmıştır. Bu ülkenin ihracatının ülkelere dağılımında ise ilk sırayı Çin ve ABD almaktadır. Çin ve ABD’nin, toplam ihracatta % 22.1’lik pay alması nedeniyle ihracat kredi sigortasında ilk sıralarda olması doğaldır.
- Türkiye’de ise son 17 yıllık periyotta toplam ihracatımızın yaklaşık % 7.5’i sigortalanmıştır. Türkiye’nin ihracat kredi sigortası kapsamında sigortalanmış sevkiyatın sektörlerle dağılımında tekstil, hazır giyim ve deri ürünlerinin payları yüksektir. Çünkü bu üç alanda ihracatçıların karşılaştıkları ticari ve politik riskler daha yüksektir.
- Tablo 9’da da görüldüğü gibi, Türkiye’nin toplam ihracatının, sigortalanmış ihracat miktarı, 2002 yılına kadar G.Kore ile paralel bir gelişim gösterirken, 2002 yılından sonra bu paralelliğin bozulduğu görülmektedir. Bunun önemli bir nedenini, ihracat kredi sigortasının yoğunlaştığı sektörler oluşturmaktadır. Türkiye’de bu sektörler, deri, hazır giyim ve tekstil iken, G. Kore’de ise, elektrik ve elektronik ürünlerdir.

Tablo. 9. ABD, Güney Kore ve Türkiye; KVİKS / Toplam İhracatı (%)

Yıllar	ABD	Güney KORE	TÜRKİYE
1995	1.9	11.2	9.5
1996	2.6	13.1	15.0
1997	1.3	7.9	11.3
1998	1.9	16.6	11.0
1999	1.4	16.5	11.2
2000	1.4	13.1	10.6
2001	1.1	14.5	8.9
2002	1.5	18.8	7.7
2003	0.9	19.1	6.4
2004	1.5	21.3	5.6
2005	1.5	16.1	5.6

- Her üç ülkede de uygulanmakta olan sigorta poliçesi türleri oldukça çeşitlidir. Bu konuda Türk-Eximbank'ın ihracatçılar için poliçe hizmetleri yeterlidir.
- ABD ve G.Kore Eximbank'ları tarafından kapsam altına alınan ticari ve politik risklerin büyük bir bölümü, Türk-Eximbank kapsamında da yer almaktadır.
- Türk-Eximbank'ta prim oranları, ortalama olarak binde üç iken, diğer iki ülkede bu oran binde altı seviyelerindedir. Bu sebeple Türk-Eximbank'ın prim oranlarının düşük olduğu söylenebilir. Prim oranlarının düşük olmasının sebebi, ihracat kredi sigortasının cazip hale getirilmeye çalışılmasıdır.
- Her iki ülkenin de, ihracat finansman kuruluşlarını incelediğimizde, kredi veren kuruluşlar ve sigorta programlarını yürüten kuruluşların birbirinden farklı olduklarını görmekteyiz. Böylece uzmanlaşma ve işbölümü ile daha profesyonel bir yapı ortaya çıkmaktadır. Türk-Eximbank ise kredi, garanti ve sigorta faaliyetlerini bir arada yürüten tek yetkili kurumdur.
- Türk-Eximbank'ında ABD ve G.Kore Eximbank'ları gibi en büyük finansman kaynağı, Hazine'dir.
- Son 17 yıllık periyotta Türkiye'nin toplam ihracatının yaklaşık %7.5'i sigortalı hale gelmiştir. Bu oran G.Kore'de sigorta kapsamına alınan ihracattan daha düşüktür. Fakat, G.Kore'nin toplam ihracatının Türkiye'nin ihracatının yaklaşık 4 katı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'nin İhracat Kredi Sigortası uygulamasında iyi bir durumda olduğu söylenebilir.

8. SONUÇ

Türk Eximbank’ın 1989 yılından beri uygulamakta olduğu kısa vadeli ihracat kredi sigortası programları, ihracat teşvik mekanizmalarından olan gayri nakdi teşviklerden birisidir. Genel olarak, ihracat kredi sigortası uygulaması dünyanın birçok ülkesinde uygulanmaktadır. ABD ve Güney Kore’deki gelişmeler ile ülkemizdeki gelişmeler karşılaştırıldığında, Türkiye’nin G.Kore ile paralellik gösterdiği, ABD’ ye göre daha iyi olduğu söylenebilir.

İhracat kredi sigortası programlarının Türkiye’de son 17 yıldan beri uygulanması aslında ülkemizin bu alanda çok geç kalmadığını göstermektedir. Bu süreçte, toplam ihracat tutarımızın yaklaşık % 7.5’inin sigortalı hale gelmesi önemli bir gelişme olmuştur. Bu bağlamda, 1992-1997 yılları arasında uygulanan sigorta yaptırma zorunluluğu, ülkemizde ihracat kredi sigortasının yerleşmesi açısından, ayrıca olumlu sonuçlar doğurmuştur. Global rekabet ortamında ülkemizin istenilen duruma gelebilmesi açısından önemli bir unsur olan ihracat kredi sigortası uygulamasının devam etmesi bu alanda daha iyi gelişmelerin yaşanmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR.

- Akça, Y., (2002), “ABD’nin İhracat Teşvik Sistemi” *Dış Ticaret Dergisi*, (Sayı:24).
- Amerikan Eximbank, (2005), (<http://www.exim.gov/products/insurance/index.cfm>), (http://www.exim.gov/products/insurance/multi_buyer.html) (23,09,2006,WEB).
- Amerikan Eximbank, Annual Report, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005.
- Department of Commerce, USA, (www.doc.gov) (<http://tse.export.gov/MapFrameset.aspx?MapPage=NTDMapDisplay.aspx&UniqueURL=c2quzsfngap4a355zaiev4fs-2006-8-29-3-27-7>) (23,09,2006, WEB).
- KEIC, (2005), (<http://www.keic.or.kr/>), (23,09,2006,WEB).
- KEIC, Annual Report, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005.
- Korea Statistical Information System,(2005),(http://kosis.nso.go.kr/cgi-bin/sws_888.cgi),(<http://www.nso.go.kr/eng/searchable/graph.html>) (23,09,2006,WEB),.
- Türk-Eximbank, (1987), **Dış Ticaretin Finansmanında 10.Yıl**, Ankara.
- Türk-Eximbank, **Faaliyet Raporu**, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005.
- Türk-Eximbank, (2005), <http://www.eximbank.gov.tr> (23,09,2006,WEB).
- TÜİK, (2005), (http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=509) (23,09,2006,WEB).